

B.A. II Semester-IV Paper No. IV

Gender and Violence

लिंगभाव आणि हिंसाचार
प्रश्नसंच

Topic 1

Gender and Violence

लिंगभाव आणि हिंसाचार

१. 'लिंग' ही ..... संज्ञा आहे.
जैविक
२. लिंगभाव ही संकल्पना स्त्री-पुरुषातील ..... भेद दर्शवते.
सामाजिक - सांस्कृतिक
३. .... ही संकल्पना स्त्री-पुरुष यांच्यातील जैविक - शारीरिक
भेद दर्शवते.
लिंग
४. 'लिंगभाव' ही संकल्पना ..... आहे.
सामाजिक
५. समाजशास्त्रात लिंग या शब्दाचा महत्त्व प्राप्त करून
देण्याचे श्रेय ..... विचारवंताला दिले जाते.
ऑन ओकले
६. स्त्री-पुरुषातील जैविक - शारीरिक भेद दर्शवण्यासाठी .....
संज्ञा वापरतात.
लिंग
७. सामाजिक स्त्रीकरणे निधीरण करणारे घटक सांगत
जात, वंश, उपासना, धर्म, लिंग
८. Sex, Gender and Society या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
ऑन ओकले

९. स्त्री अथवा पुरुष ओव्खण्मासाठी समाजात साहाय्यक तरंगारा जैविक गुणधर्म म्हणजे ..... होय.
लिंग

१०. बॅरॉन आणी विर्ने यांच्या मते गर्भधारणेवेळी आस्नितात असणाऱ्या गुणसूत्रावर शरीराची ठेवण व शारिरिक बढक अवलंबून असणे होय.

११. जागतिक आरोग्य संघटना यांच्या मते पुरुष कोण त्रिभुजा कोण हे परिभाषित करणारी जैविक व शारिरिक गुणवैशिष्ट्ये म्हणजे लिंग होय.

१२. स्त्री-पुरुषांमध्ये केला जाणारा सामाजिक - सांस्कृतिक फरक म्हणजे ..... होय.
लिंगभाव

१३. ज्युडिथ लॉरर यांच्या मते सांस्कृतिक मार्गाने सामाजिक जीवनाचे संघटन करणाऱ्या मानवाने निर्माण केलेली संस्था म्हणजे लिंगभाव होय.

१४. अँथोनी गिडन्स यांच्या मते लिंगभाव ही संज्ञा पुरुष आणी स्त्री यांच्यातील मानवशास्त्रीय, सामाजिक व सांस्कृतिक भेदाशी संबंधित आहे.

१५. लिंगभाव हा ..... व ..... आहे.
मानवनिर्मित व समाजनिर्मित

१६. व्यभिचार हा ..... प्रकारचा हिंसाचार आहे.
लिंगिक

१७. भारतात कायद्यानुसार विवाहासाठी सूर्याचे संमती वय ..... आहे.
२८

१६. पारंपारिक समाजात समाविभाजन हे ... वर आधारित आहे.
लिंगभेदावर

१७. युनायटेड नेशन्स पॉप्युलेशन फंड च्या मते, प्रत्येक ...
महिलांमधील एका महिलेवर उत्याचार होतो.
३

२०. लिंगभावविषयक हिंसाचारचे प्रकार -
१. लैंगिक हिंसाचार -
विनयभंग, बलात्कार, छेडछाड, व.
२. कौटुंबिक हिंसाचार -
शारीरिक छेड - पत्नीस मारहाण, जखमी करणे, व.
मानसिक छेड -
लैंगिक छेड -
आर्थिक छेड -
३. सामाजिक हिंसाचार -

२१. गिराधार, दुर्बल, गरीब, अज्ञानी महिलांवर उत्याचाराचे प्रकार अधिक वाढतात.

२२. भारतात सुमारे ६०% उत्याचार हे त्या महिलेच्या कुटुंबातील नातेवाईक व जवळच्या सदस्यांकडून होतात.

२३. लिंगभावविषयक प्रमुख मुद्दे -
१. कौटुंबिक मुद्दे -
२. शैक्षणिक मुद्दे -
३. आरोग्यविषयक मुद्दे -
४. आर्थिक मुद्दे -
५. राजकीय मुद्दे -
६. धार्मिक व सांस्कृतिक मुद्दे -
या सर्व क्षेत्रांमध्ये लीयाने आजही पुरुषांच्या वरून दुय्यम, निम्न लेखले जात आहे.

२४. सन २०११ च्या जनगणनेनुसार पुरुष साक्षरता प्रमाण ८२.१४% व स्त्री साक्षरतेचे प्रमाण ६५.४६% इतके आहे.

24. आज बहुसंख्य देशोंमध्ये ... राजकीय अवस्था आहे.
लोकशाही

25. भारत आजही ... अवस्थेचे प्राबल्य दिसून येते.
पुरुषप्रधान

26. डॉ. जॉर्ज सेव्हर्द आंच्छा मते स्त्री-पुरुषांतील लैंगिक भेदभावात सामाजिक दायक्य जबाबदार आहे.

27. लिंगभावविषयक मुद्दे म्हणजे लिंगभाव भेदावर आधारित झालेले वादाचे किंवा चर्चेचे विषय होय.

Topic 2 Domestic violence
कौटुंबिक हिंसाचार / आत्याचार

28. हुंडा प्रतिबंधक कायदा भारतात ... खाली संमत झाला.
१९८६

29. कौटुंबिक हिंसाचाराचे प्रमुख कारण ... पद्धत आहे.
हुंडा

30. सन २००५ मध्ये ... हा अधिनियम संमत झाला आहे.
कौटुंबिक हिंसाचार प्रतिबंधक कायदा

31. स्त्रियांवरील आत्याचार व हिंसाचार प्रामुख्याने ... होताना.
पुरुषप्रधान संस्कृती

32. भारताने सर्वप्रथम ... मध्ये कौटुंबिक हिंसाचाराचा गुन्हा मानण्यास प्रारंभ झाला.
१९८३

३४. म्हणजे अशा सर्व कृती ज्या व्हाच्या मानसिक किंवा शारिरिक, आरोग्याक, सुरक्षिततेक जीविताक, कुल्याणाक उपायकारक आहेत, तसेच बेकाभेदशीर मागागीची पूर्ति करण्यासाठी एक, इत्याय अशा कृतींचा सामूह्य समावेद्य होतो.
कौटुंबिक हिंसाचार

३५. कौटुंबिक हिंसाचाराचे स्वरूप -
१. शारिरिक छळ
२. मानसिक छळ
३. आर्थिक छळ
४. लैंगिक छळ

३६. कौटुंबिक हिंसाचाराची कारणे -
१. पुरुषप्रधान समाजव्यवस्था
२. आर्थिक परावलंबन
३. विकृत मानसिकता
४. व्यसनाधिनता
५. चारित्र्यावर संशय
६. पुत्रप्राप्ती न होणे
७. संतती न होणे
८. हुडा पध्दती
९. रुढी, प्रथा, परंपरा -
१०. स्वदोष समाजिकरण

३७. कौटुंबिक हिंसाचारावरील उपामयोजना -
१. हुडा प्रतिबंधक कायदा - १९८१
२. कौटुंबिक हिंसाचार प्रतिबंध कायदा - २००५
३. कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण - २००६
४. कौटुंबिक हिंसाचाराबाबत जनजागृती करणे
५. स्त्री-पुरुष समानता निर्माण करणे
६. स्त्री शिक्षणाचा पुरस्कार
७. स्त्री संरक्षणीकरण

२८. भारतात दरवर्षी जवळपास ..... हुंडाबळीच्या घटना घडतात.

६०००

२९. विवाहाच्या वेळी वधू नव-भाकडे जो पैसा, वस्तू, मासूमत्ता द्याऊन येते त्यास ..... झाले म्हणतात.

हुंडा

३३. १९६१ हुंडा प्रतिबंधक कानूनानुसार विवाहापूर्वी / विवाहानंतर विवाहातील कोणत्याही एका पक्षाने दुसऱ्या पक्षाला दिलेली संपत्ती, मौल्यवान वस्तू म्हणजे हुंडा होय.

४०. मॅक्स वेडीन यांच्या मते वराल त्याच्या लग्नाच्या वेळी पत्नी व पत्नीच्या नातेवरिकांकडून मिळणारे धन म्हणजे हुंडा.

४१. भारतात १९८६ मध्ये भारतीय दंड संहितेत दुसऱ्या कडून त्यामध्ये हुंडाबळी चा समावेश करणाने झाले आहे.

४२. राम आहुजा यांच्या मते भारतात हुंडाबळीच्या सर्वाधिक घटना २१ ते २४ या वयोगटातील झालतात.

४३. हुंडा प्रथेची कारणे -

१. पुरुषप्रधान समाजव्यवस्था -
२. धर्म, रुढी, प्रथा प्रभाव -
३. जातीची वंशने
४. स्तुयोग्य वराची अपेक्षा
५. सामाजिक मानिळा
६. मिमितीचे अनुकरण
७. भोगवादी मूल्यांचे महत्त्व
८. नुकसानभरपाई
९. मूल्ये जीवन सुखी व्हावे ही अपेक्षा

४४

हूंडा प्रथेचे परिणाम -

१. आत्महत्या -
२. बालहत्या -
३. स्त्री भ्रूणहत्या -
४. धिजोड विवाह होणे -
५. लग्न सोडणे -
६. बालविवाह प्रथा रूढ होणे -
७. प्रौढ कुमारीकांची समस्या -
८. अनेतिक संबंधांत वाढ -
९. मानसिक ताणतणावात वाढ -
१०. कर्मबिजारीपणा -
११. कौटुंबिक संबंध -
१२. हूंडाबळी -

४५

हूंडा पध्दतीवरती उपाययोजना -

१. हूंडा प्रतिबंधक कायदा - १९६९
२. लोकार्क्षित
३. आत्मनिश्चय
४. आंतरजातीय विवाहास प्रोत्साहान -
५. स्त्री शिक्षण
६. स्त्री स्वावलंबन
७. सामाजिक मूल्यांमध्ये बदल
८. स्त्री-पुरुष समानता

४६.

भारतीय हिंदू संस्कृतमिथुनार विवाह हा एक धार्मिक संस्कार मानला जातो.

४७.

लग्न किंवा विवाह, वैवाहिक जीवने संपूर्णतः आणवारी कायदेशीर प्रक्रिया म्हणजे..... होय.

दरमिथुनार

४८. हिंदू, बौद्ध, शिखर आणी जैन दारुफोट विवाह विधिनिग्रम १९५५
मुसलिम विवाह आधिनिग्रम १९३९
पारशी विवाह आणी दारुफोट आधिनिग्रम १९३६

४९. दारुफोट्याची कारणे -

१. विवाहबाह्य संबंध -
२. भावनिक व लौंगिक गरजांची कुमतरत। -
३. परस्परविरोधी स्वभाव -
४. संवादाचा अभाव -
५. सतत होणारे वादविवाद
६. जबाबदारी स्विकारण्यात कुमी पडणे
७. नापसंतीने केलेला विवाह -
८. मूळीच्या संसारात माहेरच्या लोकांचा हस्तक्षेप
९. अपत्य न होणे
१०. दूड्यावरून संबंधी -
११. मानसिक वैफल्य
१२. व्यसनाधीनता
१३. गूढेगार किंवा रिखा आलेली अक्ती

५०. हिंदू विवाह आधिनिग्रम कुधी मंजूर आसले १९५५

५१. विरोध विवाह आधिनिग्रम कुधी मंजूर आसले १९५४

५२. भारतात कोणत्या कामस्थाने दारुफोट विरोधाची तरतूद करुंयात आली आहे.

हिंदू विवाह कायदा १९५५

५३. स्त्रीयांवरील अन्धाय आत्माचाराक्ष प्रतिबंध करुंयाचा एक महत्वाचा उपाय म्हणजे ... .. दडवून आणे.

स्त्रीयांचे स्वतंत्रिकरण

५४. बटस्फोटावरील उपाययोजना -
१. बटस्फोट हा अंतिम पर्याय नाही
  २. निमित्त लंवाह साधने आवश्क
  ३. आपल्या जोडीदाराचा लंमान करणे
  ४. परस्पराना लंमजून देणे
  ५. आपिके धिवसावर चर्चा करणे
  ६. माफ करायला शिकणे
  ७. पूर्वग्रह न देणे
  ८. परस्परानाची आवड जपणे

Topic 3 Violence Against Women
स्त्रियांवरील आत्याचार

५५. मथुरा बलात्कार केवळ व कोणत्या नित्क्यात घडलेले आत्याचार आहे.
 २६ मार्च १९५२, मडाचिरोली

५६ मथुरा बलात्कार प्रकरण कोणत्या लंबधित लेले.
 मथुरा या आदिवासी मूली

५७ गुलाबेन नावाच्या आदिवासी स्त्रियावरील केवळ आत्याचार झाले लेले.
 १९९६ जानेवारी मडोच

५८ भारतातील गारो, खासी या आदिवासी जमातीमध्ये कुडंबपधती दिसून येते.
 मातृसत्ताक

५९ विंगरआदिवासी लोकांकडून आदिवासी त्रीसांवर केला जाणा-या आत्याचारात प्रमाण जास्त आहे.
 लौंगिक आत्याचाराचे

६०. आदिवासी स्त्रियांवर ..... यांच्याकडूनही मोठ्या प्रमाणात आयाचार होत आहेत.
जमीनदार, स्नातकार, आपारी
६१. भारतीय राज्यघटना कलम - १५ नुसार पुरुषाप्रमाणेच स्त्रियांनाही कायद्यापुढे समान मानले आहे.
६२. भारतीय राज्यघटना कलम - १५ नुसार धर्म, वर्ण, जात, जन्मस्थळ इत्यादीप्रमाणे लिंगाच्या आधारे ही भेदभाव ठेवता जाणार नाही.
६३. कलम २३ नुसार मानवाचा दुर्भाव करणे व वेगवेगळे प्रथा यांचा बंदी घालण्यात आलेली आहे.
६४. स्त्रिया व मूळी यांच्या अनैतिक आपराक्ष प्रतिबंध करणारा कायदा - १९५६ मध्ये संमत करण्यात आला आहे.
६५. अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती आयाचार प्रतिबंध कायदा - १९९९ स्थापी मंजूर करण्यात आला आहे.
६६. आदिवासी जमातीत लोकांचे हक्कांचे संरक्षण करण्यासाठी राज्यघटनेच्या कलम ३३६ नुसार अनुसूचित जमातीसाठी राष्ट्रीय आयोग स्थापन करण्यात आला.
६७. देशातील स्त्री महिलांचा हक्कांचे संरक्षण करण्यासाठी राष्ट्रीय स्तरावर राष्ट्रीय महिला आयोग व प्रत्येक राज्यात राज्य महिला आयोग स्थापन करण्यात आलेला आहे.
६८. समान हा विजातीय स्वरूपाचा असतो.
नागरी

६९. आभात सामुखाने सांप्रदायिक दंगली घडतात.
शहरी

७०. स्त्री विरोधी आत्माचार संपुकांत आणण्याचें दिवस म्हणून संपूर्ण विश्वभर ... हा दिवस साजरा केला जातो.
२५ नोव्हेंबर

७१. 'सहेली' ही स्त्री संघटना कोठे कार्यरत आहे.
नवी दिल्ली

७२. चौथी आंतरराष्ट्रीय महिला परिषद कोठे व कुठरी संपन्न झाली.
बिजिंग १९९५

७३. बिजिंग येथे १९९५ मध्ये पार पडलेल्या 'आंतरराष्ट्रीय महिला परिषदेने' कोणत्या तत्वाच्या पुरस्कार केला?
समान संधी

७४. आंतरराष्ट्रीय महिला दिन नामावर महिला दिवशी साजरा केला जातो.
८ मार्च

७५. संपुक्त राष्ट्र संघाने CEDAW हा करार कुठरी केला आहे.
१९७९

७६. मूळे ग्रामीण अनुसूचित जातीच्या स्त्रियांच्या विरोधात सामाजिक हिंसाचार घडतो.
जातीव्यवस्था

७७. कामाच्या ठिकाणी पुरुषांकडून स्त्रियांच्या छळ होण्याच्या प्रमुख आकार ... विषमतेक भेदभाव हे आहे.
लिंगभाव

७२ भारतीय राज्यघटनेच्या भागात मूलभूत हक्क दिले आहेत.
विशेष

७३ भारतीय संसदेचे मंडळीत कुलम हे बंधाकारणी लेखांकित
आहे.
कुलम ३५६

७० कामिस्वकी (कामाच्या ठिकाणी) रशियांचा लैंगिक हक्क
(प्रतिबंध, मजदुरी व अनिराकण) आधीनियम
मध्ये समात आला आहे.
२०१३

७१ सर्वोच्च न्यायालयाने १९९७ साली कामाच्या ठिकाणी
रशियांचा होणा-या लैंगिक हक्कास प्रतिबंध करणाऱ्या
जी मार्गदर्शक तत्वे बातून दिली त्यास
महत्त्वे जाणे.
विशेष मार्गदर्शक तत्वे १९९७

७३ रशियांच्या संरक्षणालाठी केंद्र सरकारने
महिला शोषणाची स्थापना केली.
१९९२

७४ सामान्य वेतन आधीनियम - १९४६

७५ प्रभुती लाभ आधीनियम - १९६१